

Total number of pages – 8

33T LOPH

2023

LOGIC AND PHILOSOPHY

Full Marks : 100

Pass Marks : 30

Time : Three hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions.*

<i>Q. No. 1 carries 1 mark each</i>	$1 \times 12 = 12$
<i>Q. No. 2 – 13 carry 2 marks each</i>	$2 \times 12 = 24$
<i>Q. No. 14 – 23 carry 4 marks each</i>	$4 \times 10 = 40$
<i>Q. No. 24 – 27 carry 6 marks each</i>	$6 \times 4 = 24$
	<hr/>
	Total = 100

Contd.

1. Give very short answers :

1×12=12

অতি চমু উত্তৰ দিয়া :

(a) What is the subject matter of Logic ?

তৰ্কবিজ্ঞানৰ আলোচ্য বিষয়বস্তু কি?

(b) Is Deductive Inference concerned with Material Truth ?

নিগমনাত্মক অনুমান বস্তুগত সত্যতাৰ লগত জড়িত হয়নে?

(c) Are the events fully under the control of the observer in Observation ?

নিৰীক্ষণত ঘটনাবিলাক নিৰীক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ নিয়ন্ত্ৰণাধীন হয়নে?

(d) Does Unscientific Induction depend on the Law of Causation ?

অবৈজ্ঞানিক আগমনে কাৰ্যকাৰণ বিধিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰেনে?

(e) What is the third stage of Hypothesis ?

প্ৰকল্পৰ তৃতীয় স্তৰটো কি?

(f) Name the Philosopher who used the term 'Naive Realism' for the first time.

'Naive Realism' (সৰল বাস্তববাদ) শব্দটো পোন প্ৰথমে ব্যৱহাৰ কৰা দাৰ্শনিক জনৰ নাম লিখা।

(g) What is the ideal of Ethics ?

নীতিবিদ্যাৰ আদৰ্শ কি?

(h) Give an example of Primary quality.

মুখ্য গুণৰ এটি উদাহৰণ দিয়া।

(i) Which principle of elimination forms the basis of Method of Agreement ?

অপসৰণৰ কোনটো সূত্ৰৰ ওপৰত অম্বয়ী পদ্ধতি প্ৰতিষ্ঠিত?

(j) Which actions are considered as objects of Moral Judgement in Ethics ?

নীতিবিদ্যাত কোনবোৰ কৰ্মক নৈতিক বিচাৰৰ বিষয়বস্তু বুলি বিবেচনা কৰা হয় ?

(k) Which Sanskrit root is the word 'Dharma' derived from ?

'ধৰ্ম' শব্দটো কি সংস্কৃত ধাতুৰ পৰা উৎপত্তি হৈছে ?

(l) 'Religion is morality touched with emotion' — Who said this ?

'ধৰ্ম হ'ল আবেগ-স্পৰ্শিত নৈতিকতা' — কথাষাৰ কোনে কৈছিল ?

2. What do you mean by 'Induction improperly so called' ? 2

'তথাকথিত আগমন' বুলিলে কি বুজা ?

Or/নাইবা

Why is the conclusion of Unscientific Induction not certain ? 2

অবৈজ্ঞানিক আগমনৰ সিদ্ধান্ত কিয় নিশ্চিত নহয় ?

3. What are the two forms of 'Law of Uniformity of Nature' ? 2

'প্ৰকৃতিৰ একৰূপতা বিধি' দুটা ৰূপ কি কি ?

Or/নাইবা

What is material cause ? Give an example. 2

উপাদান কাৰণ কি ? এটা উদাহৰণ দিয়া।

4. Mention any two conditions of a valid hypothesis. 2

বৈধ প্ৰকল্পৰ যিকোনো দুটা চৰ্ত উল্লেখ কৰা।

5. Why is Locke's Realism known as 'Scientific Realism' ? 2

লকৰ বাস্তৱবাদক কিয় 'বৈজ্ঞানিক বাস্তৱবাদ' বোলা হয় ?

6. Give an example of 'hypothesis concerning agent'. 2

'কৰ্তা বিষয়ক প্ৰকল্প'ৰ এটা উদাহৰণ দিয়া।

7. Mention *two* characteristics of 'Naive Realism.' 2
সৰল বাস্তৱবাদৰ দুটা বৈশিষ্ট্য আগবঢ়োৱা।

8. Why is Ethics called a normative science? 2
নীতিবিদ্যাক কিয় আদৰ্শনিষ্ঠ বিজ্ঞান বুলি কোৱা হয়?

9. Define Idealism. 2
ভাৱবাদৰ সংজ্ঞা দিয়া।

Or/ নাইবা

Name *two* idealistic philosophers. 2
দুজন ভাৱবাদী দাৰ্শনিকৰ নাম উল্লেখ কৰা।

10. Give an example of Fallacy of Mal observation. 2
ভ্ৰান্ত পৰ্যবেক্ষণ দোষৰ এটা উদাহৰণ দিয়া।

11. Define Moral Action. 2
নৈতিক ক্ৰিয়াৰ সংজ্ঞা লিখা।

Or/ নাইবা

What do you mean by 'conflict of desires'? 2
'কামনাৰ সংঘাত' বুলিলে কি বুজা?

12. Give a concrete example of the Method of Residues. 2
পৰিশেষ পদ্ধতিৰ এটা বাস্তৱ উদাহৰণ দিয়া।

13. When is the Method of Difference vitiated by the fallacy of 'post hoc ergo propter hoc'? 2
ব্যতিৰেকী পদ্ধতি কেতিয়া 'কাকতালীয় দোষ' যুক্ত হয়?

14. Write *any four* characteristics of Scientific Induction. 4
বৈজ্ঞানিক আগমনৰ যিকোনো চাৰিটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

Or/ নাইবা

State four points of difference between Induction and Deduction. 4

আগমন আৰু নিগমনৰ মাজৰ চাৰিটা পাৰ্থক্য লিখা।

15. 'Positive and negative conditions both taken together produce the effect.'
Explain the statement. 4

‘অনুকূল আৰু প্ৰতিকূল উপকাৰণৰ সমষ্টিত হে কোনো এটা কাৰ্য সংঘটিত হয়।’ কথাষাৰ ব্যাখ্যা কৰা।

Or/ নাইবা

Explain the general conditions of Observation. 4

পৰ্যবেক্ষণৰ সাধাৰণ চৰ্তসমূহ ব্যাখ্যা কৰা।

16. Is Ethics a practical science ? Briefly explain. 4

নীতিবিদ্যা প্ৰায়োগিক বা ব্যবহারিক বিজ্ঞান হয়নে? চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

Or/ নাইবা

Briefly explain 'Dharma' and 'Artha' as Purusarthas. 2+2=4

পুৰুষাৰ্থ হিচাপে ‘ধৰ্ম’ আৰু ‘অৰ্থ’ চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

17. Who said that "Esse est percipi" ? Explain its meaning. 4

“অস্তিত্ব প্ৰত্যক্ষ নিৰ্ভৰ” বোলা কথাষাৰ কোনে কৈছিল? ইয়াৰ অৰ্থ ব্যাখ্যা কৰা।

18. State four points of difference between Religion and Morality. 4

ধৰ্ম আৰু নৈতিকতাৰ মাজত থকা চাৰিটা পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।

19. Write four characteristics of Scientific Realism. 4

বৈজ্ঞানিক বাস্তববাদৰ চাৰিটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

20. Define 'Hypothesis concerning Law' and 'Hypothesis concerning Collocation'. 2+2=4

‘নিয়ম সম্পর্কীয় প্রকল্প’ আৰু ‘পাৰিপাৰ্শ্বিক সংস্থিতি সম্পর্কীয় প্রকল্প’ৰ সংজ্ঞা দিয়া।

21. Mention *two* advantages and *two* disadvantages of the Method of Agreement. 2+2=4

অন্বয়ী পদ্ধতিৰ দুটা সুবিধা আৰু দুটা অসুবিধা উল্লেখ কৰা।

22. Write briefly the nature of religion. 4

ধৰ্মৰ স্বৰূপ সম্পৰ্কে চমুকৈ লিখা।

23. Give *four* characteristics of Hegel's Objective Idealism. 4

হেগেলৰ বস্তুগত ভাববাদৰ চাৰিটা বৈশিষ্ট্য আগবঢ়োৱা।

Or/ নাইবা

Explain in brief *four* main points of Berkeley's Subjective Idealism. 4

বাৰ্কলিৰ আত্মগত ভাববাদৰ চাৰিটা মুখ্য বৈশিষ্ট্য ব্যাখ্যা কৰা।

24. Define Scientific Induction and state its characteristics. 1+5=6

বৈজ্ঞানিক আগমনৰ সংজ্ঞা দিয়া আৰু ইয়াৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ উল্লেখ কৰা।

Or/ নাইবা

What is Analogy? Explain the *two* different kinds of Analogy.

2+2+2=6

সাদৃশ্যানুমান কি? সাদৃশ্যানুমানৰ দুয়োটা প্ৰকাৰ ব্যাখ্যা কৰা।

25. What are the qualitative marks of a cause? Explain briefly *any two* of them. 2+2+2=6

কাৰণৰ গুণগত লক্ষণসমূহ কি কি? ইয়াৰে যিকোনো দুটা লক্ষণ চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

Or/ নাইবা

What do you mean by Observation ? Describe its characteristics.

1+5=6

নিৰীক্ষণ বুলিলে কি বুজা? নিৰীক্ষণৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ আলোচনা কৰা।

26. What is Hypothesis ? Explain the nature of Hypothesis with suitable examples. 2+4=6

প্ৰকল্প কি? উপযুক্ত উদাহৰণৰ সহায়ত প্ৰকল্পৰ স্বৰূপ ব্যাখ্যা কৰা।

Or/ নাইবা

What, according to Stabbing, are the different kinds of Hypothesis ? Discuss. 6

ষ্টেবিঙৰ মতে প্ৰকল্পৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰসমূহ কি কি? আলোচনা কৰা।

27. Explain the Method of Difference with examples. 6

উদাহৰণ সহ ব্যতিৰেকী পদ্ধতিৰ ব্যাখ্যা কৰা।

Or/ নাইবা

Define the Method of Concomitant variation with examples. State two advantages of this Method. 2+2+2=6

উদাহৰণ-সহ সহ-পৰিবৰ্তন পদ্ধতিৰ সংজ্ঞা দিয়া। এই পদ্ধতিৰ দুটা সুবিধা উল্লেখ কৰা।

— x —